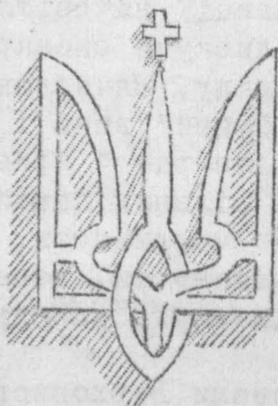

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals **Collection**

На правах рукопису.

Бог, Гетьман, Україна!

ВІСНИК
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

Видає С.Г.Д. у Великій Британії.

ЛОНДОН, ДНЯ: 20.12.1950. ЧИСЛО: 1 Рік I.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ.

Випускаючи в світ перше число Вісника Української Державницької Думки, хочемо коротко насвітлити програмові настанови *ого Редакці*ної Колегії.

Вісник Української Державницької Думки є незаперечно носієм ідеології Гетьманського Руху і вже цим самим визначається *ого програма. Було би, однак, помилкою уважати Вісник за партійни* орган, як є злосливою помилкою деяких наших противників уважати Союз Гетьманців Державників за політичну партію. СГД є безумовно політичною організацією, а звідси Вісник УДД є політичним органом. Але, так, як СГД є організацією політичного порядку, що обєднує всіх українців-державників, які хочуть і стремлять до відбудови української суверенної і незалежної, соборної держави,на вікові* традиції, змодернізовані* духом часу і стремліннями нації, - так наш Вісник є органом, яки* віддзеркалюватиме наші політичні стремління під кутом зору всеукраїнських політичних прагнень.

Ці стремління червоною ниткою проходять через всю діяльність СГД, головно за останнє десятиліття. Виходячи саме із загально-українських засад СГД готов співпрацювати з кожною політичною організацією,яка безкомпромісово, на словах і на ділі бореться за відновлення української державности. Гетьманськи* рух, одначе, осуджує і ставить в ряди зрадників ті політичні організації (їх,на щастя, дуже мало), політичним девізом, яких є ідея, знаменна нашим соціялістам I7-2I рр. з кіл УНР:"як не буде Україна соціялістичною, то краще жодно*".

Ми, Гетьманці, думаємо * віримо, що на*кращи* уклад державного і політичного життя в Україні, це дідичне Гетьманство. Спираючись на українські* традиції на*світліших періодів нашої державности, лише це* уклад блискуче сконкретизовани* на основі нашої історії і модерного досвіду, Вячеславом Липинським, забезпечить справжню свободу і бу*ни* вияв і розвиток всіх творчих національних сил та закріпить тверде * тривале державне існування українського народу в колі вільних наці*.

Одначе ми не відкидаємо можливости, що в часі становлення * відродження української державности, вона може переходити певні етапи, які не цілком відповідатимуть засадничим стремлінням Гетьманського Руху.

Ми стверджуємо, за словами Верховного Керівництва Гетьманського Руху, що підтримуємо і підтримувати будемо <u>всі</u> позитивні прояви в площині суспільно-громадського і політичного життя - незалежно від кого вони походять, які, на нашу думку, безпосередньо, чи посередньо сприяють і сприятимуть виборенню * здвигненню спільної для всіх українців національної будови - Української Держави.

Ціла наша історія, особливо останніх десятиліть, наглядно показує, що Українська Держава може бути здобутою тільки в процесі довгої тяжкої і жертвенної боротьби. Носієм волі * стремлінь до нашого державного самооформлення є все політично-активне * національно-думаюче українство, а в першу чергу ті сили, що ведуть сьогодні завзяту * криваву боротьбу на Рідних Землях, якої на*яскравішим виразником є Українська Повстанська Армія. Боротьба ця є на*сильнішим доказом того, що україньськи* народ вже сьогодні являється потенціяльно важливим чинником на Сході Европи, якого значення в площині міжнародніх відносин буде далі рости в міру організування, скріплення і координування українських сил, що діють як на Українських Землях, так і на еміграції.

Повище визначає характер та програму нашого періодичного видання, яке оцим започатковуємо. Поруч з теоретично-ідеологічною частиною і історично-політичними розвідками і нарисами, В.У.Д.Д. міститиме також матеріяли, що торкатимуться цілого копмлексу організації українських національних сил, а зокрема властивого визвольного змагання. Окрему увагу буде присвячено розробці загальних питань державного будівництва. З часом певне місце буде уділено україінські* національні* роботі в різних частинах світу, а зокрема суспільно-громадські* і політичні* діяльності української громади у В.Британії. Нарешті маємо замір застановлятись і над зовнішньо-політичними питаннями, поскільки вони можуть мати відношення до української проблеми.

Випускаючи це перше скромне циклостилеве число, віримо, що в міру розбудови кола наших читачів, пере*демо з часом на друковане видання. Як завжди кожни* нови* почин нелегки*, зокрема в ці* країні, де кожни*, або ма*же кожни* з нас працює фізично. Але завдання, яке собі ставимо, варте великого зусилля. Їдеться про зафіксування, деталізацію, конкретизацію, і розбудову надбань українського духа в площині державницького думання, без чого неможливи* ніяки* цілеспрямовани*, реальни*, організовани* чин в широкому того слова розумінні.

Звертаємось до всіх наших Однодумців, Співробітників і Приятелів на цьому терені з закликом допомогти нам зді*снити поставлене завдання. Будемо вдячні за надіслання матеріялів, які могли б придатися для наших ма*бутніх видань.

Звертаємось до Гетьманців і Українських Державників взагалі також і поза Великою Британією з проханням допомогти нам своїми дописами і дружніми порадами.

Працюємо бо всі для спільного і дорогого нам Діла - Діла внутрішнього стремління українського народу, визволення України і відбудови нашої власної Держави.

Р.М.Беркут, Ген.Штабу пполк.

М Е Ч Е Н О С Е Ц Ь

(Пам'яті Головного Командувача УПА, Генерал-хорунжого Тараса ЧУПРИНКИ - Романа ШУХЕВИЧА/.

Дії і чини великих люде*, головно полководців, історія оцінює належно лише після певного періоду часу, з дальшої перспективи тоді, коли суб'єктивізм, особисті пристрасті заникають самі по собі. Вузько-парті*ні та специфічні політичні погляди окремих люде*, чи груп зливаються тоді зі загально-національним горизонтом.

Українська еміграція назагал відчула то* важни* удар, яки* наніс векови* ворог наші* справі. Боляче відчула непоправну втрату ген.Тараса Чупринки зі світлою особою якого було нерозривно пов'язане поняття про УПА. Проте величина і значення цієї постаті ще не всі сьогодні розкриті. Час, розвиток дальших поді*, а головно вислід визвольних змагань на рідних землях покаже, яку важку втрату поніс українськи* народ у на*відповідальніши* час своїх змагань та світових поді*. Ворог знав, куди цілить, в кого б'є. Стари*, віками випробувани* агресивни* метод, забарвлени* на червоно, виправдав себе і на це* раз.

Кого втратив українськи* народ в особі Тараса Чупринки? Не лише видатного полководця, яки* з ві*ськового погляду мав до диспозиції високоіде*них і беззастережно відданих люде*, люде* доброї волі у високому понятті цього слова, а поза тим нічого більше, бо ж дослівно з голими руками кинувся разом з ними на озброєного кольоса і потугу світу. Не лише людину, з ім'ям якої були зв'язані всі чаяння Нації, на*вищі ідеали якої, Чупринка зді*снював зброєю. Українськи* народ втратив свого великого МЕЧЕНОСЦЯ, яки* поруч з важкою збро*ною боротьбою з окупантами рідної землі, що засвідчила перед цілим світом непохитну волю народу жити вільно на свої* землі, відкрив цілком нову сторінку в історії збро*ного визвольного змагання. Ворог згладив за своїм звичаєм вождя, що був прототипом наших великих предків козацької доби. Це* тип Українця був завжди страшни* для ворога: тип меченосця-хлібороба, яки* важкою працею засвоював дики* степ і в безнастанні* боротьбі з ордами півночі і сходу перетворював *ого в "молоком і медом" текучу землю, яки* розбудовував господарку і творив державу. Але в разі потреби умів постояти за свою землю, бо за плугом завжди ходив з рушницею.

Поруч великих заслуг в організації УПА, заслуга Чупринки полягає головно в тому, що повів Він її певними шляхами. Розвиток ді* УПА на рідних землях в часі ві*ни і безпосередньо по ні* в умовах на*важчого тоталізму і терору, - є чинником цілком нової настанови і тактики в історії визвольних змагань нашого народу. Звільнити рідні землі від окупанта, відбудувати свою Державу можна засадничо лише своїми власними силами, в першу чергу збро*ними силами, - ось таки* ля*т-мотив цієї тактики. Більшість політичних угруповань при*няли цю ідею в засаду свого світогляду. Проте в загальноукраїнському маштабі зді*снювала цю тактику на ділі УПА під керівництвом Тараса Чупринки. Нелегка це була справа в наші* живі* ді*сності. Та не підлягає сумніву, що дії УПА за останнє десятиліття не мають рівного прецеденту в історії визвольних змагань інших народів за останні часи. Це цілком об'єктивно засвідчила світова преса останніми роками.

Велич Чупринки в тому, що вирісши в національно-револю-ці*ному середовищі, він став на ділі загально-українським Мече-

носцем, виразником загально-національних стремлінь поневоленого народу. Досвід показує, що дотепер більше або менш здібні провідники визвольних змагань, розпливались в своїх вузько-групових амбіціях і аспіраціях, а часто покривали неславою кровави* шлях іде*них борців за українську державність. Велич Чупринки полягає ще * в тому, що Він ідею відродження української державности ставив безкомпромісово та висунув її на ширши* міжнаціональни* форум. - "Воля народам" -, народам всім, які уярмив московськи* імперіялізм - це було перше гасло - девіз, що стояло і стоїть на прапорах УПА.

Чупринка виріс в дії, що відбувалась в трагічну епоху. Цим Він може на*цінніши*, бо Він велики* Син свого Народу. Важка тінь історичного трагізму лягла * на славного нащадка великих предків, бо не знаємо де могила Його, та чи взагалі є яка могила, з якої тлінні останки можна було б перенести до пантеону вільної української Столиці. Проте образ великого Меченосця житиме вічно в серцях народу та його поколінь.

НА ПОРОЗІ ВЕЛИКИХ ПОДІЙ.

Міжнародні події останніх повоєнних років наглядно і незаперечно вказують на те, що зараз є горячкове готування фронтів до зудару двох світів: західнього, демократичного, сформованого протягом тисячиліть на засадах хритиянського ідеалізму та східнього, тоталістично-комуністичного, побудованого силою і тером на засадах матеріялізму. Це потверджується фактом тотальної мобілізації всіх економічних та військових середників, комуністичним сходом без перерви від кінця ві*ни, та останні* час заходом, яки* нарешті проснувся від оптимістичної сплячки, спричиненої воєнним аліянсом.

Ві*на, яка почалась в Азії, є очевидною інтродукцією до того зудару, а всі її елементи вказують на те, що вона з часом перенесеться в Европу, або близько до неї. Така перспектива накладає особливу відповідальність на українську еміграцію, як еміграцію політичну. Україна століттями тяжила до заходу ідеалістичного, стараючись відірватись від північно-московської містичної експансії, яка від віків по це* день носила деспотични* характер. В українські* історії завжди панував примат духа над матерією. Зберегти примат духа над матерією - це кардинальне завдання нашої еміграції. Наша еміграція є виявом того ірраціонального стремління українського народу, що є змістом *ого духового єства: жити вільно на свої* землі. Історія всіх часів вказує, що здобути волю неможливо без цих первнів, що становлять суть нації.

Після першого невдалого змагу за свою державність, боротьба українського народу ніколи не припинялась, але, як це завжди буває, життя зміняється і оновлюється, зокрема все нові і живі сили шукають можливости для самовияву, - появились нові методи, що виявилось з нових політичних напрямках.

Аналізуючи проложення нашої еміграції, мусимо констатувати, що між сучасними організаці*ними формами консолідації, а українською ді*сністю існує велика непов'язаність. Помилка теперішніх організаці*них форм консолідації /УНРада/ полягає в тому, що вона цілковито ігнорує життя і живу ді*сність, яка висуває нові організаці*ніформи, напр.: революці*на боротьба на рідних землях, яка, незалежно від її розмірів, є незаперечним виявом ірраціонального стремління українського народу.

Глибокою помилкою і шкодою теперішньої форми консолідації є факт, що вона ігнорує і неузгляднює стремління основного шару українського населення та еміграції - хліборобського, який прагне нових форм організації суспільного ладу та який був і є ворожий до форм соціялістичних. Трагедія теперішних форм консолідації полягає ще й в тому, що вона стала на 1917 - 21 рр. і залишилась далеко поза життям. Звідси великі претенсії до прерогатив влади, до форми уряду і т.п., в супереч живому життю, яке диктує мобілізацію всіх національних сил до боротьби за відновлення державности. Зрештою, ця форма консолідації у вигляді т.зв."уряду" є чи не найбільшою перешкодою в ділі висунення української визвольної проблеми на міжнародній політичний форум. Еміграція завжди в першу чергу є допоміжним чинником, але вона може бути елементом великої ваги цілого визвольного комплексу.

Великою шкодою цієї форми консолідації в аспекті цілого комплексу визвольної справи є факт, що чинники УНРади переносять ці від'ємні елементи за океан, до Канади і ЗДА (в Европі УНРада фактично не існує, хіба що на папері), де українські осередки відограли і відограють дуже поважну ролю концентрації національних духових сил. Ініціятори теперішньої консолідації, поза своїми легітимістичними стремліннями не бачуть і не хочуть бачити інших живих органічних форм співжиття і співпраці всіх українців, які в наших умовах є абсолютно можливі. Натомість сама УНРада зайшла в сліпий кут, з якого вона не бачить або не хоче бачити життевого виходу.

Боротьба за державність, на нашу думку, мусить провадитись в традиційних напрямках, освячених українською історією і українською кровю, а саме:

а/ в напрямку повсякчасного стверджування основних християнських засад, це значить пошанування українських церков і панівних віровизнань,

б/ в напрямку втілення в побудові держави засади приватної власности, як основи родини, очевидно обмеженої і контрольованої найвищими інтересами державної рації.

Боротьба мусить провадитись в напрямку ясної ідеологічної кристалізації наших політичних постулятів, що українську державність можна здобувати засадничо власними силами, а це вимагає в першу чергу ясного і різкого ставлення проблеми української державности на внутрішньому фронті.

Очевидно, ми не відкидаємо допомоги інших народів та їх урядів, в інтересах яких є здійснення свободи в площині індивідуальній та національній також і на українських землях. Тому супроти цих народів і їх урядів ми повинні також і на зовнішньому відтинку різко і безкомпромісово ставити цю проблему, а не затемнювати її так, як нераз це схильні робити наші соціялісти, здебільшого під фірмою УНРади.

Проблема перегляду теперішніх засад консолідації стоїть перед кожним українським патріотом у всю широчінь, незалежно від його партійної чи групової приналежности. Від правильного її вирішення залежить, чи українська політична еміграція буде спроможна виконати свій обов'язок супроти Краю і Нації.

Зокрема вирішення цієї проблеми має кардинальне значення в справі організації збройних сил поза межами краю, які виконають свої завдання супроти рідної воюючої Землі тільки, коли вони будуть найвищим виявом організованого прагнення політично-активного українства на чужині.

Стоїмо на порозі великих світових подій і проганювання найменшого часу може злісно помститись на нас, як мститься вже століттями.

Др.Б.Гомзин.

СИМОН ПЕТЛЮРА В ПЕРСПЕКТИВІ ІСТОРІЇ.

Цей розділ взято зі "Щоденника людини, що її оточення не розуміє, не хоче, або не може розуміти".

Написано 26.6.1950 - І.7.50.

За несповна рік помине 25-та річниця смерти Симона Петлюри. Я не певний, чи доживу до того дня, а тому тепер записую тут свої думки І). Про те, в чому я разом з небіжчиком брав участь і чому я свідком був.

Ця, як ні як, а небуденна на фоні нашого безлюддя в 1917-20 рр постать, вимагає не тарахкотіння утертих, пустопорожніх слів у тих дитирамбах, що їх оце можна рік-річно читати, чи слухати і де зрештою ніяк не можна віддилити трафаретне в таких випадках " Dichtung" від "Wahrheit" , бо обидві ці стихії аж надто тісно сплелися в канонізованому образі, - а вимагає уважної й поважної оцінки. Тільки така оцінка може зробити С.Петлюру не гуртковим ватажком, вождиком т.зв."петлюрівців", а частиною всіх нас, нашим загально-національним здобутком, яким він сам прагнув стати і в якому ми, як у свічаді, можемо бачити і наші чесноти і наші власні хиби та дороговкази й шляхи, чи натяки на них, що ними нам слід чи не слід іти.

Мазки, якими історія змальовує свої образи, дуже подібні до таких олійними фарбами. Коли стоїш безпосередньо біля образу, то бачиш якусь неформену, сорокату мішанину фарб. І тільки коли відійдеш на певну віддаль, бачиш як на фоні інших у грі світла і тіні виразно зарисовується центральна постать.

Це одне, а друге: кожному овочеві свій час і своє місце. Невчас поданий і недозрілий,він приносить тільки шкоду, викликаючи в споживача, в даному випадку - читача, розвільнення однак не шлунка, а мозків, з усіма його паховитими наслідками. Ось ці дві думки не дозволяли мені досі щось писати про Симона Петлюру.

xxx

Велич Петлюри зовсім не в тому, що йому тепер з таким завзяттям, вартим ужитку на іншому полі, накидають теперішні грачі на іменнях минулого.

Цим вони тільки зневажають пам'ять небіжчика, принижують, обезцінюють, затемнюють і фальшують її. А він заслужив на щось інше. Чи часом не є це наслідком примітивного зрозуміння прадавнього " De mortuis aut bene aut nihil " , і саме слово " bene" забуваючи при цьому, що "добре" і в цьому випадку, як і завжди, це правда. І накидати на плечі Головного Отамана військ Української Народньої Республіки і члена її Директорії жупан і кирею Великого Гетьмана Богдана, а в його нерухомі вже руки силоміць втискувати Богданову булаву й шаблю - це блюзнірство і testimonium paupertatis для авторів такого несмачного жонглювання словами... Та таких не бракувало й за життя Симона Петлюри, були собі такі, влесливі лаполизи - миловари (за большевицьким словником - "подхаліми"), типу підпанків, що шепотіли йому про Богдана й т.д.

І). Підкреслюю це слово. Це - мої думки. Маю надію, що вони придадуться тому, хто колись писатиме вичерпну студію про Симона Петлюру.

І Симон Петлюра, хоч і любив "славословіє" (а хто *ого не любить?), був остільки вищи* від тих улесливих лаке*чуків, що відчував увесь фальш їхніх співів. Він відчував диспропорцію між собою і Богданом. Вона була приблизно така, як між Северином Налива*ком і Богданом Хмельницьким. Налива*ко - отаман, що гетьманом 2) не став, хоч одним із духових батьків гетьмана Богдана був. А проте Налива*ко козаком Мамаєм, що прототипом для пізніших "батьків" Махна, Божка * Волоха став, не був.

x x x

Одна моя розмова з Петлюрою 3) в Тарнові виявила мені *ого на то* час духове обличчя. Це був саме час повстання матросів у Кронштаті проти большевиків. І ось під час розмови, зовсім не мавши на увазі саме Петлюри, я висловив думку про можливість нової Хмельниччини. На це Петлюра враз перебив мою мову: "Не провоку*те, Новоскоьородо, я все ж демократ..."

Тут кожне слово важливе і характеристичне:

По-перше те, що він мої слова про Хмельниччину нав'язав до себе,вказувало, що він не вперше чує від свого оточення про Хмельниччину, але в безпосереднім пов'язанні з *ого,Петлюрою, особою.

Отруя влесливого оточення закублилася тоді вже в *ого свідомості. Можливо, що він і сам кохався десь у глибинах свого "я" в цьому образі; можливо, що в оточенні "петлюрівців" (тих менших) він мовчки при*мав таки* кадильни* дим; можливо, що навіть прибирав при цьому відповідну позу (призираючи однак у глибині душі свої* тих лаполизів),але тут перед людиною іншого світу * оточення він відрухово (так би мовити з обережності, в порядку самооборони) відкинув враз мої слова, добачаючи (помилково!) в них підступ 4).

І це означало, що об'єктивної оцінки поді* і себе все ж він не втрачав.

По-друге - слівце "все ж" каже, що він сам знає про себе, від себе і від інших, що він властиво внутрішньо демократом уже перестав бути.

По-третє - сами* вираз у цілому "все ж демократ" каже, що на то* час, а це і пізніше, С.Петлюра не вважав за вказане - можливо з міркувань тактичного порядку - показуватися світові, - без демократичних шат, хоч як *ого ті шати спутували, різали під пахвами * не давали через вузьки* комір вільно головою рухати.

xxxxxxxx

Шлях Петлюри, був шлях українського деклясованого інтелегента, маштабу всеросі*ської імперської державности 5) з усіма хворобами того часу (марксизм, космополітизм в *ого масонські* машкарі, пацифізм, безбожництво) до українського Вождя-патріота маштабу власної державности.

---

2) Див. далі примітку слово "отаман".
3) Небіжчик (які тому причини, не знаю) чомусь виділяв автора цих рядків із загальної маси і принагідно розмовляв з ним.
4) Тоді існувала течія, що її до речі, репрезентував тоді "петлюрівець" полк.Олекса Данильчук (кадрови* старшина з резерви, служив у драгунському полку),що хотіли бачити в Петлюрі ясновиявленого диктатора, а не залежного від парті*них впливів "демократа".Це * була лінія т.зв."петлюрівців": зробити Петлюру виключно "своїм" себто, зробити *ого цілковито залежним від самих себе. Це свого роду відгук большевицької однопарті*ности, що згодом в інших країнах прибрав форми фашизму * нац-соціялізму.
5) Не треба забувати, що під час І.св.ві*ни Петлюра, бувши як соціяліст проти самодержавія, був проте"оборонцем Росії", всупереч "цімервальцям"(Ленін, Троцьки*, Чернов і ін.) що ішли під знаком "пораженчества".

Це був шлях ставання, однак не остаточного завершення.

Бо на цьому шляху він упав...

Упав підступно скошени* чужою мстивою рукою ніби за "провини" перед жидівським народом, провини ним особисто не содіяні 6).

А впав він, бо ставав саме небезпечним у силу свого внутрішнього росту для тих, кому і сьогодні Незалежна Україна впоперек глотки стоїть...

І то* шлях був *ого поступневим звільненням від згаданих хворіб часу, а разом з тим і щораз дужчим зростанням у ньому державницьких властивосте*.

Справа не в тому, що Петлюра мав іскру Божу в собі, - її кожна людина від народження має - але в тому, що іскру ту він в собі не згасив, приніс її аж до Великодня, її в багаття українське обернув і намагався те багаття в всеукраїнську визвольну пожежу роздмухати, пожежу, в які* згоріла б вся неслава, а з якої б, як фенікс, постала Слава Україні. Що це *ому тільки частинно пощастило зробити, це не *ого вина. Тут мають сві* голос і вагу час, *ого дух і обставини. Вище себе не скочиш! Він ніби чув у своїх глибинах, від людського ока захованих, голос таємничи*, що казав *ому

"Отож,уважа*, щоб те світло, що в Тобі,
не сталося темрявою.7).

Це був голос предків, голос Землі Української, що її був благословив св.Андре* Первозванни* і шляхи її витичив.

Але Петлюра досить швидко відчув, що Тарас Шевченко, що був на то* час чи не единим "законом і пророком" українства, чи не единим джерелом українознавства і що в'язав *ого, Петлюру, з Україною, а ніяк не можна з'єднати з Марксом; Петлюра відчув, що хрест у Каневі, яки* був і є продовженням хреста св.Андрея в Києві, не вільно і не можна з'єднати ні з п'ятикутною, ні з шостикутною зіркою. Але, що хрест треба взяти на плечі * нести *ого в широкі українські маси.

І він зна*шов в собі сили розпочати своє звільнення від"намулу", що *ого москалі в *ого голову нанесли під виглядом„історії малоросії" і від іде*, що їх ніс із собою дух того часу у формі просвіченого (ілюмінаторського) космополітизму і марксівського інтернаціоналізму. Бо Петлюра відчув, що то* "намул" це засіб на знищення українства, а два останніх - на *ого вияловіння за формулою 8): національне формою, інтернаціоальне змістом.

xxxxxxxx

Це подібно як під кригою біжить, ще нечутно для довколішнього світу, потік, аж не загріє сонце...

Тоді бурхливи* шум звільненого потоку гомоном лунає довкруги...

Таким сонцем була революція 1917 р..

Україна була на то* час спелената хворобою недержавности. І Шевченко, якнайменше міг бути порадником і підручником у державних справах, а навіть * історія Руси-України М.Грушевського 9)

---

6) Згадати хоч би жахливи* погром у Проскурові 1919 року, організовани* одним із петлюрівських отаманів, Самисенком.
7) Від св.Луки XI, 35.
8) Автор якої (М.Драгоманів), хоч і не був марксистом, проте космополітом був; однак марксисти (большевики) радо ту *ого формулу у свої* практиці застосували.
9) Здається в Семенка є вірш, де він перегортає сторінки Грушевського та шукає даремно відповідь на сві* запит : <u>що робити</u>?

до того ще мало знана читацькому загалові, тоді як життя саме поставило в 1917 р. перед Українством категоричну вимогу скласти на практиці іспит саме з державознавства.

І справді в цю геройчну ніч 10) Україна була збуджена блискавками і прокинулась окрадена з усього. Коли б не революція, то напевно вмер би Петлюра на посаді редактора "Українського Життя" (Москва), а тут, ідучи за тим таємним голосом, голосом крови, соціял-демократ, безвірник, масон і пацифіст стає до того іспиту. Але, щоб той іспит скласти, треба було звільнитися насамперед від пут російського полону, психози російсько-імперської державности, як "неминучої" і при тому "єдино можливої" форми додатнього розвитку українських "національно-творчих" сил. А далі звільнитися від пут космополітизму, що все був і є орієнтований на схоронення непорушности Росії 11). І нарешті від московського соціялізму з його неминучими супутниками - безбожництвом і ніби - пацифізмом (це для непосвячених і дурних) 12).

Це тепер для українських молодиків власна Державна Самостійність - річ самозрозуміла і conditio sine qua non, але перед революцією 1917 р. і довгі місяці по ній тодішні молодики українці - за малими виїмками обмаль що і знали про Україну взагалі, а свідомим українцям того часу та ще соціялістичного табору 13) впрост не личило не то що казати, а й думати про Самостійну Українську Державу, бо це було ознакою назадництва та контр-революційности. Самостійників українських можна було тоді на пальцях одної руки почислити...

В 1917 році Україна потребувала твердих і рішучих вождів, що з'єднували б у собі не тільки військову кебету, але і знання военної штуки, з державницькою прозорливо-предбачливою мудрістю, яка відповідно стримала б у карбах і відповідно скермувала б на творчий шлях розгойдану революцією динаміку і апетити широких мас. Натомість ті, що тоді були "кваліфіковані" як українці, були засадничо проти "военщини", а ті, що мали відповідні військово-военні стажі і знання не були кваліфіковані на українців, бо здебільшого й пару слів не втнули українською мовою промовити, дарма, що всією істотою своєю прагнули служити батьківщині.

Але і одні і другі дуже неясно уявляли собі, що то властиво за річ "держава" й "державність". Наївність ішла так далеко, що цілком поважно, напр.: проповідувано непотребу і шкідливість для народу церкви й попів (т.зв."довгогривих"), регулярної армії, ба, поліції й т.д. До небес підношувано "народ" і добачувано в ньому найголовніше джерело державницької мудрости. При чому під "народом" тим розумівся властиво козак-нетяга й козак-голота; статочний господар - це вже був куркуль.

Російська царська дійсність найменше - і в теорії (школи), і на практиці (державна служба) - спричинялася до ширення серед своїх підданих державознавства. Ціла державна російська машина виховувала не свідомого своїх обов'язків, ініціятивного і активного громадянина, а служняного урядовця; що в згори усталений зразок 14)

---

10) П.Тичина "Горобіна ніч".

11) Що цей факт означає, про це пророчисто каже смерть Петлюри, а також тодішня роля В.Винниченка в процесі Шварцбарта, а по нім безпосередньо одного петлюрівця на асамблеї Карлсбаді (Карлові Води), а ген по ній (і досі) довіреного відпоручника Петлюри в справах закордонної політики - Арнольда Марголіна.

12) В істоті речі марксизм дуже войовничий, яким в істоті був і є нарід, з лав якого вийшов автор"капіталу".

13) Для його тодішньої орієнтації характеристична брошура с-дека М.Порша, що засуджувала самостійність.

14) „Тащіть і не пущать! Как прикажете! Молчать і не розгаварівать! Слушаю-с! Так точно!".

не влазило, шукало собі простору для себевияву в революці*них, здебільша соціялістичних партіях, де ухил у бунтарство горував над державницьким підходом до справ.

В повстанні проти Гетьмана Павла, довкола якого скупчилися державницькі сили тогочасного українства, але "неукраїнські" - за кваліфікаціями "кваліфікованих"(не"мартовських", а передреволюці*них)українців, виявився ввесь примітивізм державницьки* тих "кваліфікованих", що зрештою в виборчому "цензі" до Укр.Труд.Конгресу набрав сили закону.

В I9I7 р. по виключенні з обігу "правих" і матеріяльно дужчих I5) було фатальне державницьке безлюддя. А, як відомо, на безлюдді * Хома за шляхтича має правити ... Так було і з Симоном Петлюрою.

І це характеристичне для того часу, що за шаблю мусів був вхопитися повни* неук у ці* справі, людина від пера, від журналістики, ба, заперечник тої шаблі, тоді, як - і це також характеристичне для більшості українських соціялістів того часу - Микита Шаповал, Павло Богацьки* - тощо, що мали бода* хоч якусь военну освіту і старшинські ранги, ще з перед І.світової ві*ни, зовсім не думали голоситися до українського ві*ська.

І ось у бою під Арсеналом у Киеві зродилась нова постать Симона Петлюри: з всеросі*ського оборонця, що в комічному вигляді "земгусара" * собі"вовав" у запіллі Росі*ської Армії і інтернаціоналіста зродився українськи* Отаман I6).

Є щось символічне в тому взятті Арсеналу, що розташовани* у самому серці Киева, неподалік від Киево-Печерської Лаври. В тому Арсеналі отаборився тоді інтернаціонал (київські комуністи). Це була перемога українського "націоналу", що саме тоді зачав промовляти свої перші слова над інтернаціоналом.

І дивуюся я вельми, чому це великі прихильники С.Петлюри не підносять саме це* *ого чин і не обходять урочисто *ого річницю ось так, як це роблять у Франції,де річниця взяття Бастилії стала всенаціональним святом.

xxxxx

Повстання проти Гетьмана створює другу з черги постать Симона П етлюри: Отаман виростає в Головного Отамана. Цим властиво санкціонується ві*ськова "отаманія" * отамани, що з часу взяття Арсеналу зачинають зростати як гриби по дощі. Але одночасно є це початок кінця"отаманії", якого першою ластівкою був отаман Зелени*.

Загальни* ля*т-мотив тієї отаманії - це "га*дамаччина".

xxxxxx

З новітнього розкладу їзди, визначив собі чоловік свою путь і по ночі вирушив до визначеної мети, але нараз, як сонце темряву розтяло, в жаху побачив він, що їде він не туди, куди *ому треба, що заліз він у якісь хащі * нема жодної дороги чи навіть стежки...

І ось чутно, здалека дзвін кличе, може і підзвіння - не втопаєш... Туди, туди ! І кинувся чоловік через хащі пробиватися до того дзвону...

I5) Ось як генер.Павла Скоропадського, що був тоді К-ром І.Укр.Корпусу, М.Міхновського, В.Липинського, С.Шемета і ін. Характеристично, що в то* час, щоб мати право голосу, треба було мати етикетку"соціяліста"(тепер те саме з "демократією"). Тому, напр., партії обов'язково причеплювали до своєї істотної назви ще і слово "соціяліст", хоч з тим соціялізмом, нічого, крім назви, спільного не мали.Ось як соціялісти- федералісти, соціялісти-самості*ники.

I6) В цьому слові міститься значно глибши* зміст, ніж це видається на перши* погляд.Щоб це зрозуміти,вкажу коротко тільки що поляки * досі (див.А.Левицьки*,І.Фрідберг "Зарис гісторії Польскі"-Лондон I947 ст.I77 і ін.)вперто не іменують Б.Хмельницького "Гетьманом", а "Отаманом".

Ось так і Петлюра побачив, що йому треба пірвати зі своїм тодішнім (Трудовий Конгрес і отаманія), а вступити на новий, незнаний і повний небезпек шлях.
Петрлюра відчув, що шлях цей - це шлях з'єднання всіх груп і течій українських і злютування їх в одному непоборному зусиллі до волі і суверенної незалежности.
Але трагізм був в тому, що він, на цей шлях вступивши, ніяк не міг цілковито пірвати з "богами" свого молодечого минулого. Рішучий відрив С.Петлюри від Сходу, а зокрема, від червоного, веде його природньо до шукання зв'язків із Заходом. А це веде до природньої чистки в лавах т.зв.Національного Союзу, який політично презентується Директорією.
Ось так випадає з урядового обігу й терену України, щоб потім піти таки на прощу до большевицького Харкова, член Директорії, брухо-вецько-хозарський В.Винниченко, що одного дня репетує про війну, а другого про мир з большевиками. Інші його партайmани ("незалежники") творять тим часом українську комуністичну партію.
Зникає за кордон, по невдалій ребелії в Кам'янці, есерівський дід-батько, Михайло Грушевський, щоб і собі згодом піти на прощу до большевицького Києва. Випадають з обігу і зникають за кордон ліві есери, запеклі драгоманівці: М.Шаповал, Н.Григоріїв; вони отаборюються у Празі й проповідують приблизно те саме, що проповідує тепер Багряний, Майстренко, чи там майстерний Багряний; інші їхні товариші (боротьбисти) творять на цей час в Україні Українську Комуністичну П артію (УКП).
Нарешті самоліквідуються, під тиском петлюрівців, три правіші члени Директорії і зникають за кордон. Петлюра стає фактичним диктатором, бо в його руках і військова сила і урядовий апарат (він лишається єдиним чинним членом Директорії). І ось тут вилізає, як шило з мішка, оте "теж демократ".Замість назвати речі своїми іменами, зачинається якась дивна гра в схованку. Замість сказати "Народе, я Вождь твій", як це свого часу висловив Богдан: " Я Самодержець Руський " , Петлюра прибирає на стале (досі головували в Директорії її члени за чергою, отже не було сталого її Голови) титул "Голова Директорії" і ось так беззаконно "узаконює" істоту своєї влади. І ось тут стоячи на вершку, він бачить ясно, що, щоб державу вдержати, треба в першу чергу не гайдамацьку "отаманію" мати, а регулярну армію. Перед ним стало в цілому обсязі питання пов'язати бездержавну гайдамацьку отаманію з державною регулярщиною I7). На перешкоді стали т.зв."петлюрівці".

xxxxxxx

Як поволі і з якими зикзаками, що тхнуть ще не вижитим візантизмом та нещирістю в потягненнях небіжчика на полі внутрішньої політики, відбувався процес звільнення Петлюри від згаданих вище пут часу - з одного боку - і як цупко представники цих пут усе намагалися тягнути його по своїй лінії - з другого, може свідчити хоч би такий епізод I8) (один із багатьох), що мав місце напровесні I92I р. в Тарнові (Польща).
Це вже еміграційна доба. В Тарнові отаборилися тоді: Симон Петлюра, яко єдиний чинний член Директорії, присвоївши собі титул її Голови;I9)

I7) Майже одночасно це зрозуміли большевики, коли зачали, замість Червоної Гвардії, розбудовувати Червону Армію.Тов. Троцький, що це провів,не мав тоді ще"троцкістів".. Натомість Петлюра мав "петлюрівців".

I8) Тло цього епізоду ласкаво дав мені І.Сапіга.

I9) Отже з'єднував у своїй особі всю повноту найвищої влади, бо одночасно був і Головним Отаманом, себто, найвищим Командувачем Армії.

Уряд і Рада Республіки 20), якої Головою був проф. Іван Фещенко - Чопівськи* і в які* були заступлені соціялісти (соц-революціонери, соц-демократи і село-спілка); ніби соціялісти 2I) (соціялісти-федералісти, що згодом прибрали назву "радикал-демократів" /"р-деки"/ і соціялісти-самості*ники); хлібороби-демократи * парадні-республіканці 22).
Соціялістичні партії з село-спілкою - це були, так би мовити, проурядові партії; вони задавали тон і в Уряді, і в Раді Республіки, якої Голова намагався заграти ролю Голови Держави, а це значило, обмежити єдиновладство Петлюри.
Решта парті* - опозиція чи півопозиція (залежно від обставин ; зокрема - соціялісти-федералісти). Так звані "петлюрівці" були в різних партіях: гро їх було в партії соціялістів-федералістів; поодинокі члени були в соціял-демократичні* партії, ось як А.Лівицьки*, Валентин Садовськи*, Осип Безпалко та інші, менш визначні; на*менше їх було в партії соціялістів-революціонерів.
Отже - ситуація на то* час була така: для опозиці*них парті* були небажані соціялісти, а тим і Рада Республіки; для Петлюри - Рада Республіки, бо мала тенденцію обмежити *ого владу. Але "все ж демократові" не личило ось так власною рукою ліквідувати, так чи сяк, а все ж демократичну установу. І тут мав місце згадани* вище епізод. Одного дня зголосилася у Петлюри делегація партії Українських Народніх Республіканців у складі: Голова Ц.К-ту партії, Олександер Ковалевськи* і Генеральни* Секретар її, Ілля Сапіга . Делегація зажадала покласти кра* соціялістичним експериментам, вказавши, що низка соціялістів аніяк не спроможна пірвати раз на все сві* контакт з Москвою (большевицькою!), а що м-р жидівських справ, Пінтус Красни*, піддержує контакт з тою самою Москвою 23). Петлюра все це вислухав і запропонував, щоб інж.П.Пилипчук склав нови* кабінет з умовою розпустити Раду Республіки. Інж.Пилипчук пропозицію при*няв і склав кабінет до якого вві*шли: П.Пилипчук, яко Голова, Сапіга, яко урядуючи* м-р, Ковалевськи*, яко м-р преси; від соцфедералістів уві*шов до кабінету А.Ніковськи*, яко м-р закордонних справ; від безпарті*них - проф.І.Огієнко 24), яко м-р освіти; на бажання Петлюри м-ром жидівських справ залишився Пінтус Красни*. Нови* кабінет розпустив Раду Республіки. Проіснував це* кабінет до провесни I922 р., коли Петлюра пота* від Уряду (Пилипчук, Сапіга і Ковалевськи* були якраз у Варшаві) розв'язав *ого, доручаючи А.Лівицькому формування нового кабінету, а сам нега*но виїхав на стали* побут до Варшави.
Згодом Петлюра признався, що розв'язання кабінету Пилипчука було з *ого боку помилкою, одначе зв'язків з соціялістами не поривав, і А.Лівицьки* і надалі залишався прем'єр-міністром.

xxxxxxxx

---

20) На еміграції новоутворени* "парлямент", замість трудового, що *ого члени силою поді* і обставин розпорошилися, але з *ого, хоч трохи * послабленими тенденціями .Сучасна УНРада це свого роду, тільки в меншому форматі, Рада Республіки з I92I р., дарма, що в старі міхи налито нібито і нове вино у вигляді багрянівщини. Як бачимо, повторення невдалої минулої політичної творчости.

2I) Вживати це окреслення для парті*, що додали до своїх назв слово "соціяліст" з мотивів тактичного, але не ідеологічного порядку.

22) Ні націоналістів (ОУН), ні гетьманців (Гетьманськи* Рух), яко організованих груп тоді ще не було; вони були ще in statu nascendi.

23) Такі інформації подав республіканцям тодішні* м-р зак. справ А.Ніковськи*.

24) Тепер - Митрополит Іларіон.

Він лишився самітнім. Так, самітнім його робили саме т.зв. петлюрівці.
Вони намагалися його мати виключно для себе й тим робили його самотнім у його змаганні вийти на справжній державницький шлях - шлях кооперації, шлях рівнодіючої різних, навіть і протибіжних сил. Це вони, замість бути посередниками між ним і щораз ширшими колами українства, творили довкола нього пустку, відштовхуючи від нього тих, що й собі щиро і чесно прагнули служити і таки служили Україні, але були більш культурні за них і менш примітивні, як вони.

Всі оті отамани "гармідери" на ролях "полковників" для доручень, товариші "калістрати" на ролях експертів і речників від народу. "Полковники" Лисенки чи Павлюки на ролях секретних дипломатичних емісарів, матрос Письменний і салдат Ровінський 25) як знавці военного мистецтва, і нарешті безліч "полковників" безпосередньо з прапорщиків та отаманів різного калібру і вартости (від др.Луценка почавши, через Волоха, Волинця, Зеленого, Шепеля, Данченка, й на батьку Божку з матірю Січчю скінчивши), все це, заздрісне на владу, а часом розбещене і цинічно нахабне у своєму сваволі, тягнуло Петлюру вниз...

І це в дальшому була чи не найтяжча дорога з отаманського гуляй-поля до державницького ладу. Вихід був, як я вже сказав, у концентрації всіх живих сил українських довкола себе, а насам перед - фахово-вояцьких, бо тоді голос рішальний належав не зеленому столові, а зеленому боевищу.

І тут найбільшою трагедією Симона Петлюри було вбивство, руками меншеньких петлюрівців, за мовчазною згодою більшеньких, полковника Петра Болбачана, б.К-ра Запорозького Корпусу.
Бо в Болбачані вбито того вояка, яким мав стати С.Петлюра, себто вбито можливість поєднання в його особі старшини з фаху з отаманами, регулярної армії з повстансько-отаманськими загонами, що означало - з одного боку - оживлення її духу з рівнозначним погамованням сваволля, її ерзацу в формі отаманщини. І це не припадок, що в цій події сумну ролю відограли саме Гайдамаки (3.Гайдамацький Полк Запорозької Дивізії), дітьми батька Волоха і нащадка Червоних Гайдамаків.

Через знищення Петра, Симон не зміг стати Симоном-Петром - всеукраїнським каменем, на якому мав би бути збудований Заповіт брата Симона-Петра, Св.Андрея Первозваного.

xxxxxxxxx

Не став він таким каменем, яким став хоч би й його сучасник - Юзеф Пілсудські - для Польщі. Бо Пілсудські мав батьків,

---

25) До чести цих обидвох належить признати, що ні один, ні другий ніколи ні в адмірали, ні в полковники не пнялися.

дідів і прадідів - борців за державу з рр.I863, I83I * I794 26).

Це були во*овники-державники за суверенну державну волю свого народу. Це була вже традиція, це був приклад.

А безпосередньо перед тими прадідами Пілсудського ішла у глиб віків низка королів.

У нас Зінові* Хмельницьки*, шляхтич гербу Абданк, що Богданом і Гетьманом став, а тим поновив у Гетьманстві по перерві давню Київську Князівську Державу, мав безпосередньо перед собою низку во*овників-патріотів за волю * долю свого народу. А серед зем'ян тодішніх українських, що вели свої роди від Київських, Чернігівських, Галицько-Володимирських Руриковичів та волинсько-поліськo-подільсько-карпатських Гедиміновичів і їхніх бояр, була цілком свіжою пам'ять про Литовсько-руську 27) державу та про ролю їх батьків і дідів у ні*, поза тим і спомин про славу і блиск Князівства Київського та Королівства Галицького 28) (I253) ще не зник. Не всі ще пішли дорогою Яреми Вишневецького 29), або * князя Миха*ла Глинського 30).

Творення козацтва, що нарешті відродило давню українську державу в нових (гетьманських) формах розпочали не низи народні, а саме згадані вище зем'янські верхи, що - з одного боку - дбали за віру і освіту (князь Островськи*), а з другого - за шаблю 3I) (Ба*да Вишневецьки*, прадід перевертня Яреми Вишневецького, що *ого син навіть королем польським став; Криштоф Косінськи*; князь Булига Курцевич). Це* рух пустив коріння вглиб і вшир, даючи щораз нові * нові парості, і то так далеко, що на час Богдана він обертається в могутні* всенародні* зрух і здвиг 32).

Перед Богданом мав місце в історії українськи* стратег і державник Петро Сага*дачни*, а поруч цього і інши* Петро, ідеолог і просвітник (Могила) ... 33).

Історична пам'ять українців на час передреволюці*них років ма*же втихла. Жила в їх головах не історія їхньої Батьківщини, а сурогат її московсько-росі*ського виробу. Історіографія

---

26) Ось так побіжно згадати на*головніших: Ген.Тадеуш Косцюшко, Іінаци Потоцкі, Колонта*, ген.Дзялинські, Вацик Бартос (Гловацкі), Ян Кілінскі, ген.Домбровскі, Немцевіч (I794); Юзеф Понятовскі (I806-7), Вінценти Красінскі, полк.Хлопіцкі (Шволежери гвардії - Сома-Сієри); Адам Чарторискі, І.С. Немцевіч, І.Лелевель, ген.Ян Скшинескі, Во*цеєх Хржановскі, Ігнаци Прендінскі, ген.Замо*скі, Венівентура Немоєвскі, ген.Малаховскі, ген.Совінскі, (I83I), полк.Юзеф Залевскі, Завіша, Воловіч, (I833); Симон Кілінскі,ма*ор Шимон Канарскі (I839); ксьондз Сцегені (I849), Францішек Смолка, Альбін Дунаєвськи* (I848), Людвік Мерославскі, Кароль Лібельт,Тісовскі, Едвард Дембовскі (I846); Теофіль Вісньовскі, Юзеф Капусцінскі, Пантеле*мон Потоцкі (I848); ген.Домбровскі, ген.Бем (мадярськи* генерал), Висоцкі, ген.Во*цех Хршановскі (комендант армії сардинського короля), Міхал Ча*ковскі - (Садик Паша) (I848); Ланієвіч, Чаховскі, Паулевскі, Бореловскі, Нарбут, Сеpакевскі, Маскевіч, Врублевскі, Ромуальд Траугут, Ян Єзіоранскі, Рафаль Краєвскі, Юзеф Точновскі, Роман Жулінскі (I864)

27) Українську, а не "русскую" як по давні "шаромижнікі" москалі в справах іторичних твердять.

28) Прадіди і прапрадіти їхні.

29) Польська орієнтація.

30) Московська орієнтація.

українська що*но починала відроджуватися, але з-під пера певсипущого працівника, Миха*ла Грушевського, повставав викривлени* образ історії українського народу і *ого змагань за державу і до держави, викривлени* наслідком приналежности *ого до космополітичного руху і *ого народолюбства. І властиво за часів Шевченка було ліпше. Тоді ще жила українська державницька традиція по садибах дідичів хліборобів, а нівіть в такого неукраїнця, як князь Репнін (Волконськи*) бо дружина *ого була внукою останнього Гетьмана першого Гетьманства, Кирила Розумовського. Тоді ще з пієтетом переписували "Історію Русов" і зачитувалися нею; тоді ще міг яки*сь улански* старшина проголосити тост за "Українську Республіку", що за часів передреволюці*них була річ виключена. Шевченко завершив собою державницьку епоху саме своєю бездержавницькою постаттю, яка однак була повна українського романтичного патосу і заклику до боротьби проти неправди і неволі. Але державник (неукраїнськи* одначе, але всеросі*ськи*) і поступовець соціялістично-всеросі*ського типу, Миха*ло Драгоманів, де тільки міг, намагався розвінчати Тараса Шевченка і знизити *ого велич і вагу, висуваючи замість вогняного і суто-українського шевченківського "У сво* хаті своя воля і правда" ялову для своїх і багатоплідну для чужих, інтернаціонально-космополітичну тезу: національне формою, інтернаціональне змістом. І внутрішньо Симон Петлюра в передреволюці*них часах мав бути на роздоріжжі, мав стояти безпорадно між цими двома постатями, цими двома володарями душ, що впливали і формували українську еліту тих часів.

Леся Українка тоді ще не була відкрита українцями.

I9I7 рік поклав хрест ваганням, сумнівам і сидженню поміж двох стільців. Драгоманівськими шляхами пішли в московсько-советські при*ми такі шахраї, відмеді, Юрки Коцюбінські, Грушевські, Нероновичі, а через УКП тисячі "незалежників" і "боротьбистів"...

Ті давно вже з допомогою Лубянки упокоїлися там, де ність ні печалі, ні воздиханя...

Але ще * досі їм у слід плентаються червого-багряні Григорієви з товаришами "ма*страми" і "ма*стренками".

Куди вони *дуть ?

Дути, що * вище згадані!

xxxx

Так, Петлюра не мав того, що мав Пілсудскі. Коли він мав у минулому свого Міцкевіча в постаті Тараса Шевченка, то не мав ні Косцюшки, ні Домбровского, ні Сераковского чи там Лянгевіча, а сам не був, як Пілсудскі, Начальник Укр.Ві*ськової Організації. 34). Під цим поглядом він був безбатьченком.

3I) Освіта: ОстрізькаАкадемія (I580), що її скінчив був Петро Конашевич-Сага*дачни*, попередник Богдана; Львівське Братство; друкарні - Острізька, Львівська, Києво-Печерська, Почаївська, звідки в сотках ширилися по Україні релігі*ні книги, шкільні підручники, збірники пісень; Києво-могилянська академія з її спудеями.
Шабля: Григорі* Лобода, Северин Налива*ко, Тарас Федорович, Марко Жма*ло, Іван Сулима, Павлюк, Острянин, Гуня і інші.

32) Це був час, коли поляки з жахом стверджували: "Де кшак, там козак".

33) Він був Венераблем одної з київсиких лож.

34) Пілсудскі був Начальником Польської Організації Ві*ськової (ПОВ). І коли Пілсудскі під час росі*сько-японської ві*ни робив сві* демарш у Токіо, то на час I. світової ві*ни про подібни* демарш гр.Капніста наприкінці XУIII. ст. в Берліні обмаль хто з українців знав.

Десь у млі віків ввижалася *ому постать Богдана. Але не маєстатични*, а зменшени* і спотворени* народолюбним Костомаровим (загальна нута: "щоб тебе куля не минула"), почасти * Шевченком ("п'яни* Богдан"), а до того ще украдени* українцями і окрадени* спритними великоросіянами, відповідно ними для свого вжитку 35) припаровани* і вжити* (пам'ятник на Софі*ському ма*дані * переяславська легенда про"возсоєдіненія"), Богдан Хмельницьки* не міг захопити Петлюру до глибших студі* тої такої великої доби.

А до того ще Хмельницьки* дука-срібляник був, отже - експлоататор трудящих, і себе навіть"самодержцем" назвав. Це останнє було зовсім не до при*няття правовірному соціял-демократові.

Друга постать - Іван Мазепа, хоч і вабила до себе 36), але рівночасно і відштовхувала. Бо аж надто і це* Гетьман "за-панськи*" був для общеросі*ського демократа початків XX ст.,а до того ще * нарід *ого не піддержав. Виходило так, що Семен П алі* був ближчи* і шляги *ого зрозуміліші. Бо ж з одного боку були вони "дуки"37), з другого - призирливи* вислів Т.Шевченка про деяких Гетьманів 38) розтягано на всіх, і з третього - московсько-росі*ська пропаганда офіці*на * неофіці*на: обидві вони в відношенні до України були завжди у зворушливі* згоді 39) звучала: Мазепа це лях і зрадник, а Богдан Хмельницьки* - це православни*,"ісконі русски* человек", що, віддавшися під високу руку Самодержця Всея Русі, "воссоєдініл" Київську Рус з Великою (Московою) і ось так повернув перехрещену 40) з тої нагоди в Малоросію блудну Україну в"батьківську хату".

Отже "володарем дум" для передреволюці*ного П етлюри не був ні Богдан, ні Іван, а якесь дивне пов'язання пізнього Шевченка ("наш Кольцов","наші апостоли" - це про декабристів, серед яких, до речі, неабияку ролю, Пестель, "дедушка" пізніших большевиків, грав) з Драгомановим, дивни* покруч, що *ого можна було вбгати в основне гасло "Дало* Самодержавіє", але "Спаса* Росію", тоді, мовляв, все і для всіх (в тому числі і для України) добре буде, бо тоді до слова при*де всеспасальна демократія, що, як то* чаклун-дідун, замовить("заговоріт")4I) усі хвороби і соціяльні і національні. Це було, коротко кажучи, малоросі*ськи* соспровансаль на українськи* лад в общеросі*ському котелку зготовани*. Українська історіографія небагато могла зарадити лихові, бо не давала можности зорієнтуватися в ці* плутанині та мішанині та відділити пшеницю від куколю, правду від брехні.

Лишилося тільки єдине: прислухатися до внутрішнього свого голосу, що звучав досі у глибинах скрити* обставинами.
Процес звільнення від згаданих вище хворіб часу проходить ще у підсвідомості.

---

35) Див. В.Липинського "На Переломі".
36) Все ж Тагон уже і у Львові побував, а там ця постать була в великі* пошані серед саме поступової молоді, а навіть і серед соціялістів (Косевич, Старосольськи*).
37) На теперішню мову "куркулі" типу дідичів.
38) Можна припускати, що він мав тут на увазі Виговського * Брюховецького з їх епігонами.
39) Взяти хоч би з одного боку лінію Белінськи* - Горки*, а з другого - Валуєв і большевицькі по-Валуєви.
40) Москалі завжди "перехрещували" "черкасішек", коли ці на службу до московського берега прибували.
4I) Це мистецтво на*лішше виявив "Саша Керенськи*" "главноуговарющим" москалями дотепно прозвани*.

I9I7 рік рішає...

Внутрішні* процес переходить у зовнішні*; спочатку ще непевні кроки. Поволі, але щораз виразніше і настирливіше з-поміж какофонії революці*ного всероси*ського гопака комаринського маюфесу починають брeніти ноти української революці*ної, га*дамацької метелиці. Так, саме га*дамацької, бо в пам'яті народні* жила і була до серця саме га*дамаччина. Га*дамаччина в постаті Галла*ди, більше за взірцем батька Максима Залізняка 42), як Гонти, бо і це* був "запанськи*".

І низовим "петлюрівцям" Петлюра з'являвся своєрідним Галла*дою, а батько Волох - Максимом Залізняком. І це не припадок, що ві*ськова частина, що її на початку I9I8 р. зформував безпосадни* бувши* ві*ськови* секретар Центральної Ради, Симон Петлюра і з командуванням якої розпочав був свою опізнену ві*ськову дорогу, мала неофіці*ну назву "Червоні Га*дамаки"(Слобожански* Курінь). І не був це припадок, що куренем тим командував отаман Омелько Волох. 43). І це не припадок, що на*більш "петлюрівським" полком у Запорізькі* дивізії був саме 3.Га*дамацьки* полк, що повстав з вищезгаданих "Червоних Га*дамаків" і що *ого першим командиром був то* сами* батько Волох.44).

І це не припадок, що саме "вірни*" петлюрівець, батько Омелько Волох зворохобився в Любарі проти отамана Петлюри, коли останні* спробував був піти слідами Гетьмана Івана Виговського.

Це ж була природня реакція саме в лінії"Га*дамаччини" на спробу Петлюри відірватися від метелиці * пере*ти на полонез.

Омелько пішов під високу руку большевицьких Кречетнікових і закінчив, здається, життя подібно до свого духового прадіда Максима Залізняка.

xxxxxx

Під Любарем зродилась дальша чергова постать С.Петлюри в *ого ставанні державником. Під Любарем він нарешті остаточно вирвався з трясовини Сходу, з пут підробленого Богдана, Брюховеччини, Паліївщини, Коліївщини, того степового перекотиполя, що, опинившися в чужих твердих руках, робило чудеса, але на власному полі оберталося в бандитів Андиберів, козаків Мамаїв, козаків Нетяг, Голот, левенців, де*неків і т.п. недержавних шарпунів.

Зродився Петлюра, що він виразно прямував на Захід у пошуках зв'язку з *ого творчими силами, з тим Заходом, якого органічним продовженням була * є у свої* істоті Україна.

Але рівночасно Симон Петлюра під тиском обставин і за браком історичної перспективи згаряча не зауважив, що шлях Виговського однаково фатальни*, як і Брюховецького у протилежни* бік, і для України, і для того хто її чи на перши*, чи на други* виводив. 45).
Не зауважив того, що шлях до Києва через Варшаву веде до відмови від Західніх Українських Земель, а це тягне за собою розрив зв'язку з Заходом.

---

42) Був полк, що мав того шановного громадського діяча за шефа.
43) Як Залізняк, що про*шов боєву школу в "Січі", Омелько Волох про*шов боєву школу в роси*ські* армії, був штабс-капітаном і мав на*вищу нагороду старшинську за відвагу - Орден Св.Юрія.
44) Згодом безталанни* к-р Запорізького Корпусу (по усуненні з цієї посади полк.Болбочана), а далі повстанчи* отаман без повстанців.
45) Трагічни* кінець обидвох тих нещасливих Гетьманів.

Через Київ до Львова - це так !

Але вага справи лежить у тому, що сьогодні Київ (яки* Київ !) зі Львовом в одну державну територію включені, але не в українську. Львів, силоміць прив'язани* до східнього воза, але без змоги споглянути на Захід, є позбавлени* своєі динамічности,- це смерть української державности. Але динамічність Західньо-українських земель всупереч усім розрахункам Кремля виявиться в запліднені східніх українських просторів духом резистансу. Він не зауважив, що Львів є одною з вузлових станці* у дорозі до Самості*ної Української держави.
Це була історична правда, що та дорога ішла через доторкнення України до Заходу, але через власні, а не чужинецькі терени, а саме через Західньо-українські Землі 46).

Так у болючому особистому досвіді пізнавано основну тезу українських визвольних Змагань: ні на Москву, ні на Польщу, а на власні сили і власними силами!

Варшава була для Симона Петлюри хоч і помилкою, але все ж станцією. Відірвани* від скаламученого моря, що бушувало в Україні * кидалося наосліп на всі боки та затягувало у сві* вир кожного, Петлюра одержав змогу відітхнути, переглянути пережите * пере*дене та визначити дальші шляхи. І він росте, він дуже швидко переростає "польську орієнтацію" української політики. Йому стає задушно * затісно в Варшаві, а може і заприкро бути під сталою контролею не тільки польською,але * космополітичною, що її накинено *ому, властиво укр.урядові, в особі пілсудчика * обер-масона польського Др.Стемпковського, поляка з України...

Українські стріли в Пілсудского на вулицях Львова утверджують Петлюру в новому рішенні...

Приходить ексодус із Польщі...

Це останні* взлет Симона Петлюри. Взлет до волі... Назустріч ї* - до творчої українсько-державницької праці.

x x x

Щось від степового вірла все ж було в Петлюрі. Хоч і поволі, хоч і з наворотами назад, але він вперто намагався розривати пута, що їх наклав на *ого руки * ноги дух часу, він вперто намагався взнестися до сонця, але до українського.

Але хто знає свою долю.

Останні* взлет привів *ого під кулі на паризькі* вулиці Ла-Гренель.

Бо вільни* Петлюра́, Петлюра без пут і без догляду невсипущих няньок , Петлюра, що вже дозрів до державництва, був комусь небезпечни*.

Кому ?

В оправданні Шварцбарта було не тільки засудження української справи, але * порахунок з Петлюрою, як особою.

Тут треба шукати відповідь на запит: Кому ?

Самості*на Українська Держава - це бі* проти всіх імперіялістичних потуг, що прямують до панування над світом через світови* уряд.

xxxxxx

---

46) Тут, здавалося б ніби статична, територія, як неминучи* елемент держави, обертається в чинник динамічни*. І це тільки політична темнота, а може провокаці*не дурисвітство, може витанцьовувати "комаринського мужика" під несамовиті вигуки "східняк - західняк", "православни*" - "католик".

Симон Петлюра - це важки* шлях певної частини української інтелігенції з хаосу * туману до космосу * соняшности...

Шлях взлетів і падінь...

Чергування світлого і тьм'яности...

Шлях від малоросі*ського "борщика" * "ковбаски" до української душі * українського духа... Шлях від "Де згода в семе*стві"... до Багрянового "або - або"...

Це взлет українського духа з обі*мів лже-традиці*ного горілчаного сопуха усіляких Насть Горопашних, Федорів Безрідних, козаків-нетяг, козаків-мамаїв, де*неків, левенців і іншого безкорінного, безбатьківського перекоти- * гуля*-поля.

Симон Петлюра - це змагання збудити приспане віками сп'яніле від чужих трунків і замакітрене * обріхане чужими піснями Українство та обернути *ого в "Націю в Поході" до власної держави.

Симон Петлюра - це українськи* романтик-борець, що прямував стати державником реалістом. І ось чому державник-реаліст, Гетьман Павло вважав за вказане для себе, відкинувши набік гіркість минулого, бути на панахиді за упокі* душі Раба Божого Симона: бо Гетьман бачив у Отамані Петлюрі романтика, що щиро прагнув стати державником.

Я думаю, що Симон Петлюра поступив би тепер так само, коли б був живи*.

xxxxxxx

Гетьманство і *ого діячі посідали знання державницької машини, володіли технікою управління і мали тверези* погляд на речі, але їм бракувало національного патосу і соціяльного розмаху.

І саме навпаки - *ого противники з демократично-соціялістичного табору.

Примирити ці два табори на фоні революції і при існуванні (не формально, а десь так би мовити, попід шкірою) двох московсько-росі*ських державних концепці*, білої і червоної, було неможливе. І тільки по вигрі большевицької Москви відкрилися декому очі і з Гетьманського і з соціялістично-демократичного табору.

Це незаперечни* факт, що багато потенціяльних гетьманців-монархістів, що мали в собі щось і від українського національного романтизму, взяли участь у повстанні проти Гетьманського Уряду, як рівнож факт, що ще більше їх пішло співпрацювати з українськими демократо-соціялістами в їх уряді.

Це був синтетични* елемент.

Вони пішли працювати, бо бачили, що в тих обставинах це був єдини* вихід із ситуації, що тоді заіснувала в Україні; вони бачили, що Україну треба рятувати, і йшли в республіканські українські уряди і ві*сько, дарма, що не вірили в здібність демократично-соціялістичних проводирів кермувати державою та захищати її.

І працювали вони щиро і чесно, хоч і були оточені недовірям, заздрістю (конкуренція) та сталим підозріванням у зраді.

Працювали вони не так, як представники демократичного табору за Гетьманства. Зокрема соціялісти, що пішли в Гетьманську Державну машину в характері"Троянських коне*" з метою розкласти * взірвати з середини. Петлюрівці певною мірою "віддячилися" тим патріотам (Петро Болбочан, згодом Юрко Отмарште*н) і зробили цим справді ведмежу прислугу Симонові Петлюрі, бо цим була знищена можливість всеукраїнської синтези визвольно-державницьких сил.

А в Петлюри відібрано можність стати всеукраїнським чинником державницького формату...

І ексодус з Польщі був одночасно змаганням вирватись з пут петлюрівців.

Цього знаменного кроку і звороту С.Петлюри з дотеперішнього шляху на шлях українського державника не завважили свого часу * не завважують і досі петлюрівці, а тому і далі все в "тетерях" ходять.

На*ліпши* пам'ятник Симонові Петлюрі це то*, коли не канонізуватимемо *ого за утертим зразком усіх країн і народів і не співатимемо *ому акафісти перед *ого портретом, а намагатимемося перевершити *ого в нашому змаганні стати справжніми українськими патріотами-державниками.

Петлюрівщина і петлюрівці, як епігонство незавершеного Петлюри, а не того, яким він бути прагнув і яким таки став би, якщо б злочинна рука не перерізала передчасно *ого земного шляху,- все були, є * будуть (свідомо чи несвідомо, це ролі не грає, бо шкода від того не зменшується) варіяціями або до комаринського, або до полонезу.

____

До
Читачів і Прихильників Вісника.

Вісник УДД в наступному році виходитиме раз на місяць.Друге число появиться вже нормальним друком.
Ціна одного примірника І шилінг.
Адреса Редакції: Mr. R.Dolynskyj,
64, Chorley New Rd.,
Bolton , Lancs.

Адреса Адміністрації:
Mr.A.Honcharenko,
37, Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W.2.

Редагує: Редакці*на Колегія.

Справлення:

На сторінці 2-і*, други* рядок знизу надруковано помилково „стремління" - має бути „скріплення".